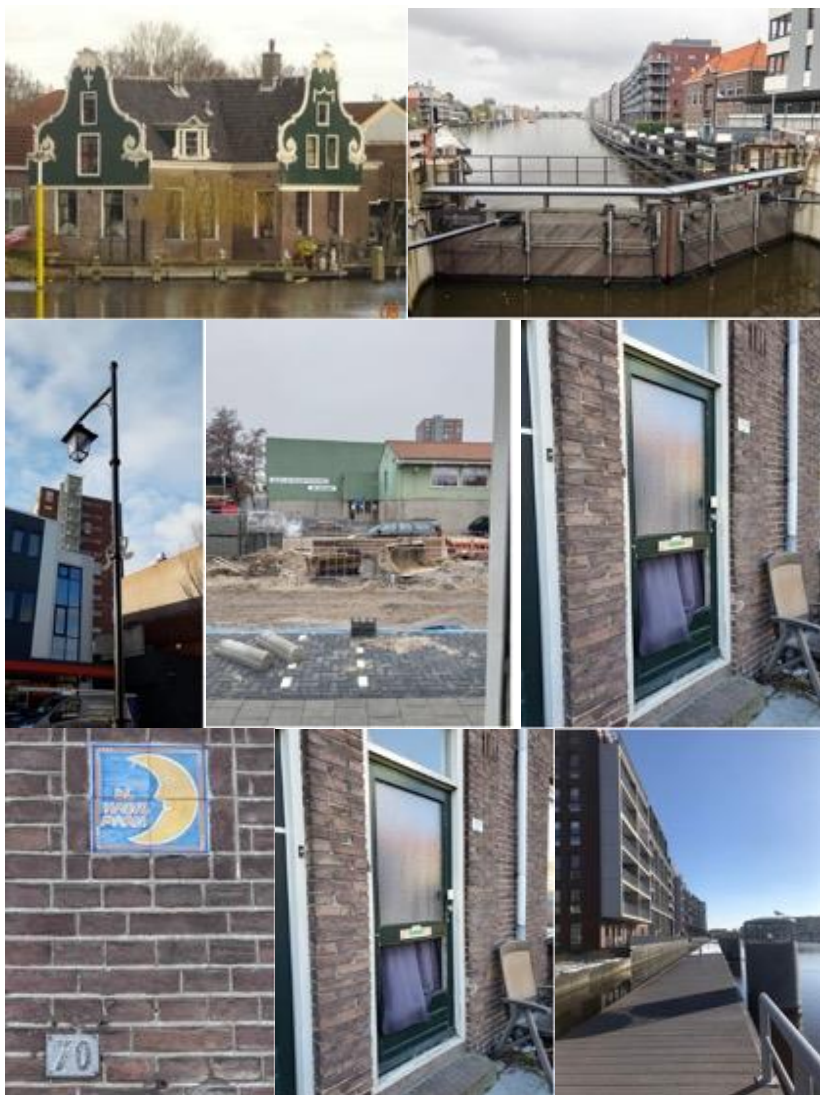

De Rosmolenwijk gewaardeerd!

Verslag van een enquête onder bewoners van de Rosmolenwijk over de waardering van hun wijk.

Team Erfgoed, gemeente Zaanstad, april 2021.

Inhoud

Inleiding	3
‘Opkomst’	3
Wonen in de Rosmolenwijk	3
Bijzondere plekken, routes en herkenningspunten op die routes	4
Buurten: gezellig, maar wel verloederd	8
Karakteristieke straten	10
Architectuur	11
Conclusie	12
Verantwoording	13

Inleiding

Tussen 10 maart 2021 en 7 april 2021 heeft een enquête op Mijnrosmolenwijk.nl online gestaan waarop bewoners van de Rosmolenwijk werd gevraagd naar hun waardering van de buurt. De oproep om aan de enquête mee te doen luidde:

‘De Rosmolenwijk verandert voortdurend. Op sommige plekken worden woningen gerenoveerd. Ergens anders worden woningen gesloopt en komt daar nieuwbouw voor in de plaats. Straten worden opnieuw bestraat. Voortuinen worden vervangen door plantenvakken en parkeerplaatsen krijgen een andere plek. Hoe zorgen we ervoor dat de Rosmolenwijk bij al die veranderingen haar eigen karakter behoudt?’

Team Erfgoed adviseert de gemeente en ontwikkelaars hoe bij al die veranderingen het eigene van de Rosmolenwijk niet verloren gaat. Daar hebben we uw hulp bij nodig. De gemeente Zaanstad wil graag van u weten wat volgens u de Rosmolenwijk bijzonder maakt. Als wij richtlijnen op stellen voor de architectuur van de nieuwbouw en de inrichting van de openbare ruimte kunnen we daar rekening mee houden.’

In dit verslag gaan we in op de uitkomsten van die enquête.

‘Opkomst’

Natuurlijk hadden we het liefst de enquête niet alleen online, maar ook op straat willen afnemen en dachten we aan sessies in buurthuis De Kolk. Maar, helaas, door de coronamaatregelen was dat niet mogelijk. Toch deden er 130 personen aan de enquête mee, 105 uit de buurt en 16 van daarbuiten, 9 vertelden niet waar zij woonden. De leeftijdsgroepen van 40-60 (47) en 60-80 (44) waren het sterkst vertegenwoordigd; uit de leeftijdscategorie 20-40 deden 26 mee. Mogelijk dus dat deze vorm van vragenstellen ook veel jongeren aanspreekt.

De vragen die aan de bezoekers gesteld werden zoomden in vanuit de wijk als geheel, naar de eigen buurt, de eigen straat en tenslotte kwamen vragen over de architectuur aan bod. De vragen werden nu eens gesteld naar aanleiding van foto's, dan weer werd de deelnemer gevraagd een route uit te zetten of een favoriete straat te markeren. Helaas ging het bij de foto's van de architectuur mis, omdat bij sommigen de foto's niet zichtbaar werden. Toch valt uit de antwoorden ook wel iets algemeen te zeggen over de voorkeur van de deelnemers over een bepaald soort architectuur.

Wonen in de Rosmolenwijk

Zoals je in een volksbuurt met veel sociale woningbouw kan verwachten wonen veel deelnemers aan de enquêtes in deze wijk òf omdat ze er een woning kregen toegewezen, òf omdat ze er geboren zijn. Kijk je naar onderstaande tabel, dan zie je dat andere overwegingen zwaarder wegen en verklaren waarom velen er ook blijven wonen.

<i>Redenen om te wonen</i>	<i>score</i>
Prettige, rustige wijk met afwisselende kleinschalige bebouwing	60
Ligging ten opzichte van centrum en vele voorzieningen, snelweg dichtbij	57
Beschikbare of toegewezen woning	32
Groen dichtbij	14
Betaalbare woning	13
Nabijheid van de Zaan	11
Geboren	8
Omdat ouders of kinderen er wonen	6
Niks aan, willen weg	5
Sociaal	3

Velen noemen de Rosmolenwijk een rustige wijk, die gunstig gelegen is bij het centrum, met voorzieningen dichtbij. Handig ook is dat je vanuit de wijk zo op de snelweg bent. Wat de meesten als prettig ervaren is de kleinschaligheid van de woningen en de grote variatie daarin. Er zijn er ook die vinden dat met de sloop wel wat van dat karakter verloren is gegaan, terwijl anderen juist de menging van oud en nieuw erg waarderen. Bijna symbolisch daarvoor is het industriegebouw De Zwaardemaker: oud, maar met een nieuwe functie. De nabijheid van het park wordt door velen gewaardeerd, juist, zoals verderop zal blijken, omdat het groen in de wijk erg gemist wordt.

Bijzondere plekken, routes en herkenningspunten op die routes

‘Hittekaart’ met favoriete plekken in de Rosmolenwijk

Op de hittekaart van favoriete plekken scoren het park, sporthal de Struyck en het terras van De Fabriek (‘een tweede thuis’) het hoogst, de laatste omdat zoals een deelnemer opmerkt, het een van de weinige terrassen in de wijk is. Daarnaast wordt het uitzicht op de Zaan en de hofjes van de Plantsoenen (‘authentiek gerestaureerd’) een paar keer genoemd. Natuurlijk komt ook de eigen straat in het rijtje favoriete plekken voor. Enkele noemen de oude dwarsstraten van de wijk, denk aan de Molenstraat, de Kramerstraat en het Konijnenpad, als bijzondere plekken. De Oostzijde met de Bonifatiuskerk en de achthoekige Apostolische kerk lichten vanwege de nabijheid van het water en ‘de nostalgische sfeer’ op de kaart ook donkergeel op.

Deze favoriete plekken worden op de vele wandelingen ook bezocht. Wie alle wandelingen op een kaart bij elkaar zet, ziet dat bijna alle straten daarop wel zijn te vinden. Toch zijn er straten die vaker op de wandelingen voorkomen.

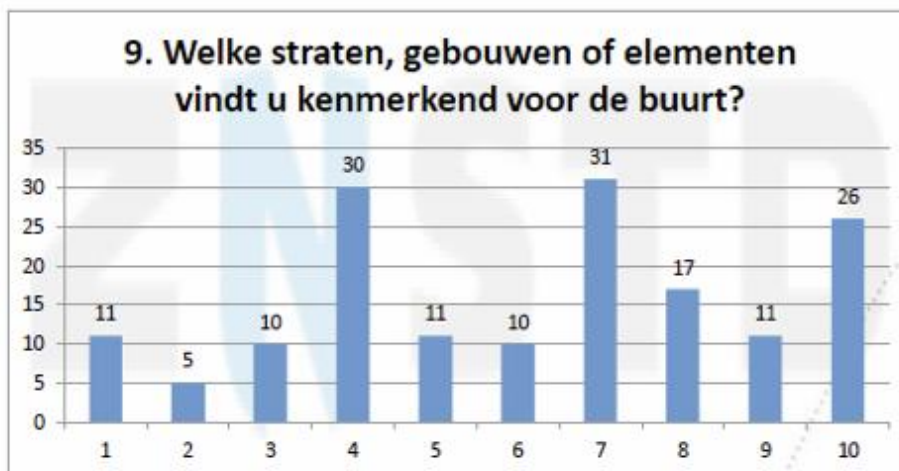

Alle wandelingen bij elkaar, met de belangrijke herkenningspunten opgelicht

Daaronder vallen natuurlijk hoofdverkeersstraten als de Rosmolenstraat en de Oostzijde omdat zonder deze een wandeling niet mogelijk is. Op de meeste wandelingen wordt ook het Burgemeester In 't Veldpark aangedaan, inclusief de Heemtuin. Andere straten die veel voorkomen zijn de Bloemgracht, de Belgische straat, de Kopermolenstraat en de loopvlonder langs de Zaan. Het uiterste noordelijk puntje is in de wandeling opgenomen vanwege het mooie uitzicht op de Oostzijde en de Zaan.

Belangrijke herkenningspunten op die wandelingen zijn:

- De Fabriek
- De Bonifatiuskerk
- De hoogbouw in de Peperstraat
- De oudere pandjes op de Bloemgracht
- De protestantse kerk aan de Gerhardstraat
- Het ZMC
- De Plantsoenen
- Het supermarktje, buurtsuper Langeraar, op de kruising Schoolmeesterstraat/ Rosmolenstraat
- Café Zaanzicht aan de Oostzijde
- De basisschool en de winkels aan het Roggeplein
- De oude woningen aan het Molenstraat en het Konijnenpad 'die doen denken aan de volkswijk van vroeger'

Het aantal keren dat de beelden uit de wijk geselecteerd werden:

1. Roggeplein, 2. Dageraadstraat, 3. Herderstraat, 4. Rosmolenstraat, 5. Bloemgracht, 6. Leo XII straat, 7. Plantsoenen, 8. Dr. Schaepmanstraat, 9. Oostzijde, 10. Molenstraat.

Zet je de herkenningpunten op een rij en vraag je om te kiezen uit de bovenstaande foto's dan is het niet verwonderlijk dat het zicht op de Bonifatiuskerk en de architectuur van de Plantsoenen het meest wordt aangeklikt, met de Molenstraat als goede derde. Maar ook de Dr. Schaepmanstraat met de hoog opgaande bomen en de voortuinen wordt vaak aangeklikt.

Buurten: gezellig misschien, maar wel verloederd

Cijfers die de deelnemers toekennen aan hun buurt

Op de schaal van de buurt werd de bezoekers gevraagd om een contour te trekken om het deel van de wijk dat zij als hun buurt beschouwen. Vervolgens werd hen gevraagd daaraan een cijfer toe te kennen en dat cijfer toe te lichten. Velen maakten wel een tekening, maar gaven geen cijfer en een toelichting. En andersom, werd wel vaak een cijfer toegekend, maar geen contour om de eigen buurt getrokken. Daarom is niet altijd aan te geven op welke buurt de opmerkingen betrekking hebben. 69 van alle deelnemers heeft een cijfer aan zijn of haar buurt toegekend en het merendeel (38 geënquêteerden) daarvan geeft de eigen buurt een 7 of een 8. Daartegenover staan twee maal een 10 ('De buurt is lekker rustig en er is veel groen in de omgeving. En de huizen zijn leuk en divers in uiterlijk en bouwstijl.') en twee maal een 2 ('Meer diversiteit zou leuker zijn, de flatjes zijn leuk voor jonge mensen, studenten etc. meer diversiteit aan winkels en een leuk, net plein zonder rommel en hondenpoep.')

De reden voor de vele hoge waarderingen is dat deze buurtbewoners hun buurt gezellig vinden en de mensen zich betrokken voelen. Een 'ons kent ons sfeer' zoals een deelnemer het noemt. Ook de mooie mix van oude en nieuwe woningbouw duwt de score omhoog, zeker als je naar de dwarsstraten kijkt. Velen waarderen de nabijheid van het Burgemeester in 't Veldpark. De bewoners van de woningbouw aan de Zaanoevers zijn erg over hun buurt te spreken, al leeft bij hen wel het besef dat het vooral een luxe enclave is in de wijk en het contact met de buurt gering is.

Toch zijn er veel factoren die de hoogte van het cijfer naar beneden drukken, naar een 5 en 6 of zelfs een 3 en 4. Het gemis aan groen, aan bomen en tuinen wordt algemeen gevoeld ('ik mis bomen, bomen en nog eens bomen'). Er zijn er ook die de buurtwinkels en terrassen missen in de buurt. Maar de belangrijkste reden voor de slechte waardering is onvrede over de verloederding van de buurt. Of zoals iemand opmerkt: 'Het is een kleine 6 dit omdat het in de straat een troep is maar toch een voldoende omdat de rest van de wijk prettig aanvoelt.' Onder verloederding vallen heel veel thema's: het slechte onderhoud van de straten, vuil rond de afvalcontainers, de slechte staat van veel woningen, geluidsoverlast, de veranderende samenstelling van de bevolking, hondenpoep op straat, en drugs en criminaliteit in sommige delen van de wijk en in het park.'

5: 'Het is een beetje een verouderd en verloederd stukje van de rosmolenwijk. Er ligt veel zwerfvuil, erg zonde.'

8: 'Niet alleen ik woon hier al zo lang, maar bijna alle bewoners van ons rijtje en dat heeft er voor gezorgd dat je met elkaar betrokken bent. Natuurlijk is het park aan de overkant ook heel fijn!'

Soms verschilt de waardering van dichtbij elkaar gelegen buurten heel sterk.

Karakteristieke straten

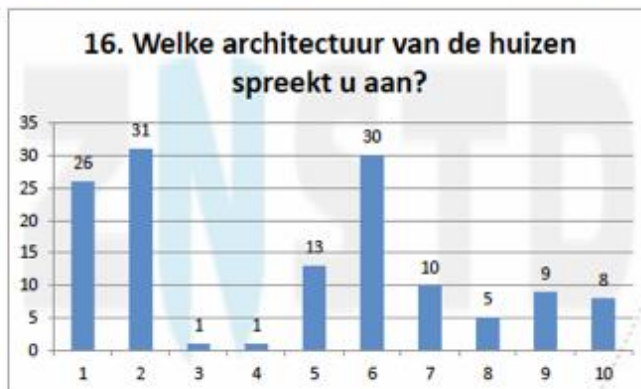
Straten die de geënquêteerden als prettig en leefbaar ervaren

De straten die als meest karakteristiek voor de Rosmolenwijk worden gekozen zijn de Rosmolenstraat, de Oostzijde en de Plantsoenen. De dwarsstraten komen daarna veelvuldig voor. Denk aan het Konijnenpad ('een van de oudste straatjes'), de Kramerstraat, de Klamperstraat, de Zwaardemakerstraat ('gezellige ouderwetse buurt met leuke huizen'), de Hovenierstraat, de Schoolmeestersstraat ('smalle zijstraat met gezellige woningen') de Belgischestraat en de Bloemgracht ('mooi verloop van diverse mooie panden en veel groen, met beide kanten een voortuin'). Een bewoner waardeert ook de Molenmakersstraat vanwege de mooie flats en de breedte van de straat.

De belangrijkste voorwaarde waaraan een aangename, leefbare straat moet voldoen is eigenlijk ook al bij de waardering van de eigen buurt gegeven. Bovenaan staat de opmerking van veel deelnemers dat in een goed ingerichte straat veel groen en bomen aanwezig zijn, liefst aangevuld met voortuinen. De trottoirs moeten netjes onderhouden en breed zijn vanwege een betere toegankelijkheid en het gebruik van natuurlijke materialen heeft de voorkeur. Daarbij wijst een deelnemer op een goede verhouding tussen breedte van de straat en de hoogte van de woningen en meermalen wordt de diversiteit aan kleinschalige bebouwing daarbij van belang geacht.

Wat de voorzieningen in de straat betreft is een goede verlichting erg gewenst, het liefst met lantaarns in authentieke stijl, waarbij wordt verwezen naar de Oostzijde. Voor de doorstroming van het verkeer noemt een enkeling de wens om een 30 km zone of anders de toepassing van verkeersdrempels. In ieder geval moeten er voldoende parkeerplaatsen zijn. Ook het aantal speelplaatsen vinden veel bewoners erg beperkt.

Architectuur

Voorkeuren voor architectuur van de woningen: 1. Belgische straat, 2. Bloemgracht, 3. Dageraadstraat, 4. Molenkamerstraat, 5. Klampersstraat, 6. Albert Hahnplanstoeten, 7. Rosmolenstraat, 8. Kopermolenstraat/Rosmolenstraat, 9. Kopermolenstraat, 10. Kopermolenstraat/Tolstraat

In één oogopslag is duidelijk dat de vooroorlogse woningen in de Belgische straat, op de Bloemgracht en in de Plantsoenen het vaakst gekozen worden als meest aansprekende architectuur. De naoorlogse woningbouw scoort het laagst. Toch is het ook veelzeggend dat de architectuur van de stadsvernieuwing in de Klamperstraat (nr. 5) met de lessenaarsdaken en de houten topgevels erg gewaardeerd wordt.

Wanneer je leest waar de deelnemers vooral op letten, dan is die uitkomst in combinatie met de geselecteerde foto's niet verwonderlijk. Het gaat de meesten vooral om authenticiteit: 'eigen karakter van verschillende huizen (naast elkaar), je ziet de geschiedenis. Je ziet de kwaliteit van bouwen (details, mooie steden, daklijsten, erkers, 'echte' dakpannen etc).' De meningen over de nieuwe woningen is verdeeld: als het stijl en details heeft, is modern goed. Ook de mix van oud en nieuw wordt gewaardeerd. Maar anderen spreken ook van 'foeilelijke nieuwbouw' of houdt niet van de rode 'blokkendozen' in de Kopermolenstraat. De reden dat de woningen in de Klampersstraat zo gewaardeerd worden is, dat zij 'Modern zijn, maar wel Zaans'. De nieuwbouw kan niet altijd op waardering rekenen en een enkeling vindt het onderscheid tussen oud en nieuw te groot. Maar daar staat tegenover dat bij de waardering van de buurt, een deelnemer opmerkt 'de wijk begint een mooi mix te krijgen van oude en nieuwe woningbouw'.

Conclusie

Hoe waardeert de bewoner van de Rosmolenwijk haar of zijn buurt als je afgaat op de enquête die in maart en april 2020 is gehouden? Kijk je naar de waardering voor de wijk, de buurt en de architectuur samen dan is het vooral de afwisseling van het straatbeeld en het dorps-, historische karakter dat veel waardering krijgt. Ook de menging van oude en nieuwe architectuur wordt door menigeen positief gewaardeerd, maar dan is het wel van belang op welke manier de moderne woningbouw is vormgegeven. Belangrijk is in hoeverre de moderne vormgeving aansluit bij de Zaanse identiteit van de buurt. Wat wel en wat niet op waardering kan rekenen, zou daarom nader onderzocht moeten worden.

Toch blijkt ook dat bij een groot aantal bewoners de waardering voor dat historische karakter op losse schroeven komt te staan, vanwege de slechte staat van de woningen. Er zijn er die om die reden, en om de aanhoudende veranderingen door stadsvernieuwing en werkzaamheden aan de openbare ruimte, het liefst weg willen uit de wijk. En dat niet alleen. Ook is er veel kritiek op het beheer van de wijk en het vuil op straat.

De meerderheid van de geënquêteerden noemt de ligging van de wijk binnen Zaanstad, met het centrum en de vele voorzieningen (het ziekenhuis heeft daarin een belangrijke positie) aan de ene kant en de bereikbaarheid van de wijk vanaf de snelweg aan de andere kant als heel positief. Het feit dat velen bij het tekenen van de contour rondom hun eigen buurt ook het In 't Veldpark meeneemt is daarbij veelzeggend.

Bij het tekenen van de eigen buurt nemen veel bewoners ook het Park mee.

Een belangrijk reden daarvoor is dat groen in de wijk zeer sterk gemist wordt. Dat blijkt uit hun opmerkingen bij zowel de waardering van de buurt als bij de vraag waaraan een leefbare straat zou moeten voldoen.

Verantwoording

De Rosmolenwijk gewaardeerd! is een pilot-project van de gemeente Zaanstad met als doel te onderzoeken hoe bewoners van de Rosmolenwijk hun eigen woonomgeving waarderen. Daarbij gaat het in de eerste plaats om de erfgoedwaarde van de wijk, de buurten, de openbare ruimte en de architectuur. Voor de enquête is gebruik gemaakt van de on-line tool Maptionaire, ontwikkeld door het Finse bedrijf Mapita en in licentie gegeven aan Smarticipatie.

De enquête is georganiseerd door Team Erfgoed van de gemeente Zaanstad en heeft dankbaar gebruikt gemaakt van een groep bewoners die de eerste versie van de enquête wilden testen. De enquête is tot stand gekomen in samenwerking met Mijnrosmolenwijk.nl, woningcorporatie Parteon, buurthuis De Kolk, sporthal De Struyck.

Opzet enquête en tekst verslag: Jouke van der Werf, gemeente Zaanstad

Introductiefilm enquête: Steven Geldof

Stadsgids: Marene Kok

Afbeeldingen analyses: Smarticipatie – Ruimte voor dialoog

Beheer website en enquête: Simone Ronchetti

Inrichting enquête op de site: Melle Klous

Dank aan Heleen van Wiechen, Gerard Klitsie en woningcorporatie Parteon voor de verspreiding van flyers inde buurt en onder de bewoners.

De illustraties zijn afkomstig uit het rapport dat Smarticipatie heeft opgesteld op basis van de enquête.

De illustraties op de voorkant zijn foto's die deelnemers aan de enquête hebben geüpload.